

CATAGRAFIILE UNOR CASE RĂZĂȘEȘTI DIN SECOLUL AL XIX-LEA

Lucian-Valeriu LEFTER*

Abstract

Spread in the old county of Vaslui already in the 17th century, the heirs of the Motăș family can still be traced nowadays. Towards mid-19th century, some of the members of this family, living in Oșești village in the county of Vaslui, Ștefan Motăș and Maxim Motăș died while still young and powerful, in 1844 and 1846, leaving their children orphans, and the guardianship created with the occasion had to inventory all the fortune left behind by the two deceased members for a good administration, until the young children would come to the due age. Lists with the inventory of their fortune represent a very important ethnographic documentary source for the reconstitution of the daily life of rural farmyards, and this is also the reason why we hereby publish it.

Keywords: Motăș family, house, fortune, dowry, guardianship, inventory.

Cuvinte-cheie: familia Motăș, casă, avere, zestre, epitropie, catagrafie.

Imaginea vechiului sat românesc este marcată, de cele mai multe ori, de clișee intrate în literatură și istoriografie sub amprenta anumitor viziuni sociologice și ideologice. O cauză fundamentală este aceea că numeroase documente din vremurile modernității au rămas necunoscute, precum catagrafiile unor gospodării rurale, fapt ce îngrădește privirea obiectivă asupra realității istorice.

În lumea satului, ierarhizată prin prisma originii și averii, în rândul răzeșilor aflăm pe acei mici boieri de țară care aveau o puternică conștiință genealogică despre însemnata ascendență a strămoșilor lor, boierii de odinioară. Printre aceștia întâlnim și pe reprezentanții familiei Motăș, răspândită în vechiul ținut al Vasluiului, începând din Chetrești, în vremea lui Vasile vodă Lupu, ai cărei membri, mai târziu, au ajuns proprietari și în alte sate de pe valea pârâului Stemnic, la Hordilești, Cozmești și Oșești. În cel din urmă sat, spre jumătatea secolului al XIX-lea, îi găsim trăitori pe verii Ștefan și

* Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Vaslui – România.

Maxim Motăș¹, trecuți la cele veșnice în puterea vârstei, în anii 1844 și 1846, motiv pentru care copiii le-au rămas orfani și epitropiile constituite cu acest prilej au trebuit să inventarieze toată averea rămasă de la cei doi pentru o bună chivernisire, până la vremea când cei mici aveau să împlinească vârsta cuvenită.

I. Ștefan sin Mihalachi Motăș avea carte domnească de la Scarlat vodă Calimah, emisă la 24 martie 1815, prin care scutea de la plata birului 50 de oi, 50 de stupi, 100 de vedre de vin și trei slugi ale sale, precum este trecut în catagrafiile satului răzășesc Oșești din 1831 și 1838. Tatăl său, Mihalachi Motăș, cu rang de căpitan la 1804, născut la Chetrești, se căsătorise cu Casandra, fiica lui Sava Păsat din Oșești, cu care a avut mai mulți copii, printre care și pe Ștefan, cu rang de postelnicel din 1815, dată la care era căsătorit cu Smaranda.

A murit în 1844, rămânându-i copiii în grija epitropicească a rudelor sale: 1. *Costachi*, născut la 1836 și decedat la 18 aprilie 1894; căsătorit în 1857 cu Ecaterina Drăgescu; 2. *Petrachi*, născut la 1838 și mort la 19 martie 1893; 3. *Maria*, născută la 1840 și căsătorită la 1857.

II. Maxim Motăș avea carte domnească emisă de Scarlat vodă Calimah la 2 octombrie 1817, prin care scutea de la plata birului 50 de oi, 50 de stupi, 100 de vedre de vin și trei slugi ale sale. Maxim era fiul postelnicelui Simion Motăș, care era născut la Chetrești, căsătorit la 1790 cu Zoița, fiica lui Mihalache Mâță din Cursești; Simion a murit spre sfârșitul anului 1843. Peste doar câțiva ani, în 1846, a murit și fiul său Maxim la Oșești. A fost căsătorit de două ori, mai întâi cu Paraschiva din Oșești, apoi cu Catrina Strebei din Bălești, sat aflat pe aceeași vale a Stemincului.

Din prima căsătorie i s-a născut, în 1819, *Ioan Motăș*, cu rang de ștrar din 1853, proprietar în Oșești, alegător în Divanul ad-hoc la 1857, care a murit la 9 aprilie 1873. Acesta, căsătorit la 1846 cu Smaranda, a avut doi copii: 1. Mihail, născut în 1852, la Oșești, căsătorit cu Maria, cu care a avut o fiică, Paraschiva (n. 1884), măritată, la 9 februarie 1902, cu Neculai Holban (n. 1881); 2. Zoița, născută în 1856, la Oșești.

Din a doua căsătorie cunoaștem doi fii: 1. *Gheorghe*, născut la 1832, căsătorit cu Nastasia; a avut pe Iancu (1856, Oșești-8 ianuarie 1901, Negrești), primar în Cozmești, căsătorit cu Cristina (1865-1910), și pe Maxim, născut la 25 martie 1867. Iancu și Cristina au avut trei

¹ Pentru mai multe informații istorice și genealogice, vezi Lucian-Valeriu Lefter, Florin-Alexandru Luca (coord.), Șerban-Andrei Toma, *Moștenirea familiei Motăș*, Iași, Editura Tehnopress, 2013, p. 37-38, 58-60 și arborele genealogic al familiei. Catagrafiile publicate în paginile de față nu au fost incluse în volumul menționat.

fiice, din care două gemene: Maria (n. 10 septembrie 1891), Elena și Victoria (n. 23 decembrie 1892); 2. *Mihalachi*, numit și Mihalachi Maxim, după numele tatălui său (spre a nu fi confundat cu ceilalți membri omonimi ai familiei Motăș), s-a născut la 1 noiembrie 1840, la Cozmești. A avut două căsătorii: întâi, la 21 ianuarie 1868, cu Ioana (n. 12 martie 1845), fiica căpitanului Toader Petrișor, având o fiică, Profira, născută la 4 aprilie 1869; apoi, la 10 februarie 1883, cu Zoița Popa (n. 1861), fiica Elenei și a lui Constantin Popa, polcovnic din Cozmești, având pe Gheorghe, născut la 25 august 1879, la Hordilești.

Frații Mihalachi și Simion, părinții verilor Ștefan și Maxim Motăș, erau fiii lui Vârlan Motăș din satul Chetrești. Cei doi veri se numărau printre „vârfurile” comunității sătești din Oșești, între cei șase postelnici cu privilegii și scutiri de bir prin cărți domnești, primite în virtutea descendenței din neamuri boierești. Averile celor doi ne sunt cunoscute grație inventarelor efectuate la moartea lor de către rudele care au constituit epitropii pentru copiii rămași orfani. Liste impresionante cu toate lucrurile existente în gospodăriile lor reprezintă documente etnografice esențiale, care contribuie la completarea imaginii unor gospodării din satele moldovenești din secolul al XIX-lea.

Gospodăria lui Ștefan Motăș cuprindea o casă cu pivniță de lemn, două grajduri de nuiete, un „hambaraș” de lemn, un bordei de bârne, o cuhne (bucătărie), un „sâsăiac” (bordei) în câmp, precum și o casă folosită drept crâșmă, aflată în livada de lângă casă. Printre numeroasele lucruri² din casă găsim trei giubele³, două cațaveici⁴ și multe alte lucruri, însă ne rețin atenția două cărți religioase, un

² Pentru explicațiile unor termeni arhaici, vezi Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbei române*. A opta edițiune, revăzut și adăogit la ediția [a] VI-a [1929], București, Editura „Scrișul Românesc”, f.a.; August Scriban, *Dicționarul limbii românești* (etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme). Edițiunea întâia, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939; Al. Alexianu, *Mode și veșminte din trecut. Cinci secole de istorie costumară românească*, București, Editura Meridiane, 1971 (glosarul de la sfârșitul volumului al II-lea, p. 351-367); Nicolae Stoicescu, *Cum măsurau strămoșii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, București, Editura Științifică, 1971.

³ *Giubea* – haină largă purtată inițial de boieri peste antereu; mai târziu a fost purtată și de celelalte categorii sociale: târgoveți, preoți etc., devenind haină țărănească de sărbătoare, căptușită cu blană.

⁴ *Cațaveică* – scurteică, haină de jupâneasă, lungă până la genunchi și îmblănită, fără nasturi, purtată mai târziu de țărânci.

Molitvenic și un *Ceaslov*, de pe care trebuie să fi învățat copiii citirea și scrierea în casă. În ceea ce privește numărul animalelor, acesta denotă bogăția familiei: 10 boi și trei vaci, 43 de oi, șapte cai și iepe și alți șapte mânji ș.a. Cei doi oameni scutiți de bir prin act domnesc slujeau în gospodăria lui Ștefan Motăș pentru bunul mers al treburilor.

În casa lui Maxim Motăș se aflau, de asemenea, trei giubele, o cațaveică, un contăș⁵ și multe alte lucruri, dar și aici ne reține atenția existența unei *Psaltiri*, fapt ce denotă știința cărții. În curte, existența unui număr foarte mare de animale: 21 de boi, plus trei „giuncuțe”, doi viței și doi „bouți”, patru cai și 31 de capre, ne arată situația bună a familiei, suprafețele de pământ, pentru care lucrau cele trei slugi menționate în actul de scutire. Izvodul de zestre al celei de-a doua soții, Catrina Strebei, exprimă starea socială de frunte a familiei ei, căci pe lângă multele lucruri mărunte, se aflau patru boi, patru vaci și o altă vacă în locul unul cal pe care ar fi trebuit să-l primească, precum și 30 de stupi, 20 de oi etc. Listele de mai jos ne arată amănunțit ce se găsea în casa și gospodăria unui mic boier de țară, a unui răzeș înstărit de la jumătatea veacului al XIX-lea.

I. AVEREA LUI ȘTEFAN MOTĂȘ DIN OȘEȘTI

1. 1844 noiembrie 14. *Catagrafia averii lui Ștefan Motăș. Copie.*

Catagrafii di avere răposatului postelnicel Ștefan Motăș din sat Oșăștii.

No.

62 stânjăni, 6 palmi, 2 parmaci moșii în Oșăști, însă:

<i>Stânjăni</i>	<i>Palme</i>	<i>Parmace</i>	
34	4	-	din totu în giudecăți cu proțas
-	3	4	din Postolachi
4	5	4	din Pocricean
-	5	2 ¹ / ₃	din Ion Păsat
10	-	-	di la dascalu Iordachi
			Dărdără

⁵ *Contăș*, *contoș* sau *conțeș* – haină boierească din postav, lungă și îmblănită; mai târziu, haină țărănească de sărbătoare, lungă și largă, brodată, îmblănită cu vulpe.

10	-	-	di la fii Mi<ti>telului
2	4	-	baștină
62	6	2²/₃	bez analogu codrului

1 casă cu pivniți di lemn, 2 grajduri di nueli, un hambaraș di lemn și un bordeiu în bârni, cuhni și un sâsâiac pi moșia Chiriecească

1 casă crășmă di la deal di casă, cu livadă pi moșiia sa

10 boi

3 vaci

4 mânzațali

3 mănzați

2 giuncani

1 giuncă

4 cai di ham

3 epi

3 tretini

43 oi

2 berbeci

12 stupi

1506 lei, bani ce au dat cu dobândă, însă:

Lei

Parale

1276

- la d(umnealui) Ștefan Păsat

200

- la d(umnealui) postelnicel Macsâm Motăș

30

- la d(umnealui) postelnicel Mateiu Motăș
ot Chetrești

1506

4 căldări⁶ aramă, însă 3 mari și una mică

2 tingiri⁷

1 tăva

1 tigai

1 căldari mică di rachiu

2 părechi heră di plug

3 topoari

⁶ Căldare – vas culinar de metal pentru fiert apă etc.

⁷ Tingire – vas de metal pentru fiertul bucatelor.

- 1 bardă⁸
 1 cuțatoai
 1 hirisău⁹ di mână
 1 schițalnic¹⁰ mic cu muguru rupt
 1 coasă
 3 săciri
 3 săpi
 3 sfeșnici alamă
 2 pistoali
 1 ulcică mică aramă
 2 talgiri cositoriu
 1 giube [de] postav dizblănită
 1 giube [de] postav roș dizblănită
 2 giubeli ghermisâte blăniti
 3 taclituri¹¹, însă unul nou și 2 vechi
 4 icoani cu boldur și argint
 1 cațaveică <...>¹²
 3 rochii di cit¹³
 1 cațaveică di postav blănită cu mel
 3 lăzi
 9 perini, însă 3 mari și 6 mici, cu peni
 6 lați di lăviceri
 1 un oghial¹⁴ di cit
 1 salte
 14 coți¹⁵ saci di lână
 1 țol di cânipă
 5 prosoapi
 8 șerviti
 40 coți pânză de bumbac
 30 coți pânză di călți¹⁶

⁸ *Bardă* – secure de dulgher, cu tăișul lat și coada scurtă.

⁹ Fierăstrău.

¹⁰ *Spîțelnic* – sfredel cu trei coarne, pentru găurit butucul roții spre a-i pune spițele.

¹¹ *Taclit* – cingătoare de stofă vărgată cu care boierii își încingeau mijlocul.

¹² Indescifrabil. În continuare, toate lipsurile vor fi semnalate prin <...>.

¹³ *Cit* – pânză, stambă lustruită și înflorată.

¹⁴ Plapumă.

¹⁵ *Cot* – principala unitate de măsură pentru stofe și pânzeturi, avea 0,637 m.

¹⁶ *Călți* – partea cea mai groasă a cânepei sau a inului dărăcit, servind la confecționarea pânzei pentru saci, țoluri etc.

30 coți pânză di fuior¹⁷

1 față di masă pânză

1 prostire¹⁸

22 vasă, însă 17 poloboaci, 2 căzi și trii balerci

1 car mari

2 cară mici

1 căruță di doi cai

1 șe cu tot tacâmul¹⁹, însă fără o scară

1 plug cu giugurile și cu <...>

1 balercă²⁰ di rachiu

1 dejă²¹

1 zăpis neînformăluit a lui Gavril sân Costandin Mititelu ci au vândut di veci postelnicelului Ștefan 5 prăjini di sâliști din Oșăști din let 1842 fevr(uarie) 9.

1 zăpis neînformăluit a lui Gheorghi sân Costandin Mititelu ci au vândut di veci postelnicelului Ștefan Motăș 5 prăjini di sâliști din Oșăști din let 1842 dechemv(rie) 19.

1 părechi chirostii

2 vătrari

1 clești di fer

1 părechi călimări stricate

1 anteriu²² di micotan

2 testamenturi²³ [?]

1 Molitevnic

1 Ceaslov

1 dulap

2 mesă buncioari

5 perni di păreti

1 scoarță di zălog a dascalului Ioan Petru 6 lei

1 custuri di stupi

¹⁷ *Fuior* – în acest context, pânză de cânepă sau de in.

¹⁸ *Prostire* – cearșaf pentru pat, bordat la margine.

¹⁹ *Tacâm* – în acest context, harnașament pentru cal.

²⁰ *Balercă* – butoiaș.

²¹ *Dejă* – ciubăr pentru resturile de la bucătărie.

²² *Antereu* – haină boierească lungă până la glezne, purtată peste cămașă, respectiv sub giubea; mai târziu, purtată de țărani, înflorată la piept, guler și mâneci, precum și de alte categorii sociale, precum țișanii lăutari.

²³ Probabil *testemeluri* – basmale mari din stofă subțire, numite și barizuri, inițial purtate de cucoane, preluate apoi de țărânci.

- 1 scoarță vechi
 5 coți sucmani²⁴
 1 cerghi di Brașov
 1 manta albă di aba²⁵
 1 perechi di desagi
 2 <...> blană di mel neagră
 1 oglindă proastă stricată
 3 cuțiti di masă
 5 furculiți
 1 părechi forfici mici
 2 scaune
 1 cațaveică <...> blănită nuoao
 4 garafi, însă 2 albi și două negri
 1 steclă
 1 catrință
 1 solniță steclă
 2 mesă rătundi <...>
 1 dârmoiu
 13 <...>
 1 sâță deasă
 1 paneri
 1 coltuc²⁶ di cit
 1 linguriți mică di argint
 2 zarfuri²⁷ argint
 1 zarf alamă
 1 părechi pafkali de tumbam [?] sau alami
 1 solniță di farfurii
 1 felegean²⁸ marmură
 2 tăbliluți mici
 1 profiri de căni vechiu
 1 bârneț²⁹ cusută cu mătasă
 1 cevreluță

²⁴ *Sucman* sau *suman* – haina cea mai groasă a țaranului, confecționată din postav gros și împodobită cu găitane.

²⁵ *Aba* – postav gros de lână pentru haine țărănești, dimie.

²⁶ *Colț*.

²⁷ *Zarf* – suport de pahar sau de felegean.

²⁸ *Felegean* – ceașcă mică, fără toartă, așezată pe un suport numit zarf.

²⁹ *Bârneț*, *bârneață* – brâu îngust.

3 părechi mâneri, însă una stricată
 1 răzuș mic
 2 zbanțuri di căruță
 1 her³⁰ di muchi di căruță
 1 cănițacă³¹ oțal
 2 ciocoani coasă, însă unul stricat
 1 cântar mic
 1 lăcată vechi
 6 lăcăți stricati
 6 potcoavi di cal
 1 pernă di strai
 1 candilă di tiniche
 1 solniță de alamă
 1 chelicică neagră di mel
 4 speti³²
 3 lâni di oai albă
 2 chei di oai
 2 trăstoi di lână
 1 unu [!] letcă³³
 10 saci
 1 părechi pafali
 1 ravilă³⁴
 1 putinei³⁵
 1 răzătoari
 1 taftur³⁶ nefăcut
 2 chei di oai, fără păr
 1 fer de îferat roati
 1 mindire³⁷
 1 <...>
 2 părechi here di car stricati
 1 arc di roată di căruță

³⁰ Fier.

³¹ Cană mică, ulcică.

³² *Spată*, *spete* – piesă pentru războiul de țesut, prin care se trag firele urzelii.

³³ *Letcă* – unealtă cu roată de depănat țevi cu ață pentru țesut.

³⁴ *Ravilă*, *ragilă* – unealtă de pieptănat sau răzuit câlții de canepă sau in.

³⁵ *Putinei* – puțină mică, îngustă, în care se bate laptele pentru a se face unt.

³⁶ *Taftur* – chingă, curea de sub pânțelele calului.

³⁷ Saltea pentru pat, umplută cu paie de grâu, iarbă uscată sau lână.

3 bleahuri³⁸
 1 capăt di osâi di căruță cu bucșă și podușcă
 3 țol lână vechiu
 9 scânduri teiu, frasân și ulmu
 1 putinică brânză
 2 coveți
 7 putini
 13 știubei
 8 merță grâu
 11 merță orzu
 1 perechi stativi, punți și vătăli, sul
 1 giug cu tașcă³⁹ și trăgătoare din cal

Lei Parale

953 29 bani cuprinși prin zăpăsi, însă:

Lei Parale

129 Vasâli sin Ilii Păsat
 115 Lazăr Popa și soția sa Catinca
 20 Andrii Odai bez un car ci ari a faci
 13 Tănasi a Rucandii
 12 Vasâli Popa și Vasâli Stoica
 18 Andrii Țurcan
 32 Toader Mititelu
 150 Costandin Balan
 14 20 Toma Petrii
 11 Vasâli Țurcan
 8 Ioan Cosovan
 24 21 Mateiu Furcoiu
 7 8 Ioan Pușcaru
 28 19 Scridon a Casandrii
 13 casa lui Tudura și Sărbăni
 120 căpitan Tănăsă Chiriiaș
 12 Ioan a Rucandii pi o falci di coasă
 16 Ioan și Petrachi, fii Dumbrăvanului
 210 la d(umnealui) Costandin Popovici

953 29

³⁸ *Bleau, bleah* – tăbliță de fier bătută pe osie ca să nu se roadă.

³⁹ *Tășcă* – pungă din piele bătută cu bumbi.

Zapis neînformalnicit pentru 410 lei, ci fii lui Vasăli Mititelu au fost luaot bani di la postelnicelul Ștefan Motăș și di la d(umnealui) Ștefan Păsat cu amanet 10 stânjăni moșii și din parte Dărdărască; și di nu va da banii la vade să rămâi acei 10 stânjăni di veci și vadeaoa au trecut din alt zapis din let 1842 iunii 29.

6 stoguri fân bez trii ci s-au lăsat pentru viti
 1 gireadă pai
 5 stânjeni, 5 palmi moșii în Chetrești
 300 butuci vii în zare pi moșia Chiricească

Acesti trii <...>⁴⁰ sânt în Ezerul și să ari în posăsii și mai ari să stăpânească și păduri ci ari să o stăpânească încă un an.

70 prăjini di coasă
 290 prăjini loc di hrană

5 stânjini de câmpu cu analog di codru parte lui Petrachi Hăulică are să o stăpânească încă un an.

3 <...>
 30 vedri vin
 24 merțî popușoi socotiti <...>
 1 chilă săcară

În catagrafiia aceasta să cuprindi în [!] șa<se>suti șaizăci și optu <...>, afară di celi cuprinsă prin însăi.

Iscăliți:
 Toader Popa
 Ștefan Păsat
 Macsâm Motăș, postelnicel
 Costandin Motăș
 Tănasă Chiriic, căpitan
 Privighitoriu di ocol Stevnicului

Catagrafiia aceasta s-au făcut în ființa atât a trii privilegheți, cât și a fraților răposatului postelnicel Ștefan Motăș, fiind adivărați s-au încredințat.

⁴⁰ Lectură nesigură; se referă la cele trei trupuri de moșie enumerate în continuare.

Iscălit: Grigori Bogdănescu

No. 415

1844 noemv(rie) 14 zili

Pentru întocmai, Andoniu <m.p.>

Arhivele Naționale Iași, *Tribunalul ținutului Vaslui*, Tr. 1801, op. 2062, dosar 180, f. 33r-36r.

2. 1845 ianuarie 31. *Izvod de mezat pentru averea imobilă a lui Ștefan Motăș.*

Izvod de pământu și viia și o casă ci are să să vândă în posăsai la mezat pi trei ani di zâli, precum în gios să arată:

Fălci Prăjâni Viia Casă

4	20	di aratu
4	20	di fânațu
12	40	imaș cu puțână păduri pentru casă de îngrăditu și lemni di foc pentru casă posăsorului
200		butuci di vii ci să dizgrădești pi moșia Cherecescă
1		o casă fără nici un acaretu

Aceste toate de sus numite ci au a să vindi la mezatu sânt toati și s-au încredințatu cu a noastră iscălitură.

1845 ghenar 31

Macsin Motăș, postelnicel

Tănasă Chiriac, căpitan.

Ibidem, f. 65r.

3. 1845 ianuarie 31. *Izvod de mezat pentru averea mobilă a lui Ștefan Motăș.*

Izvod di vitili cornorati, cai, oi, stupi, mascuri, ciovei, arămori, hărării, stari, avere răposatului Ștefan Motăș, precum în gios să arată:

No.
 12 boi
 4 mânzati
 2 giuncani
 1 un mânzatu
 4 cai
 3 iapi
 2 tretini
 40 oi
 2 berbeci
 2 capri nipusă la catagrafii
 12 stupi
 14 mascuri cu mici cu mari, nitreçuți în catagrafii
 1 o părechi petre di moră nou, ia[ră]și nitrecuti
 2 căldări mari di spălatu cămăș
 1 căldari di rachiu mică
 3 topoară
 1 cuțitoi
 1 hiristeuș⁴¹ di mână
 1 un stețalnic⁴² cu muguru rupt
 1 o co(a)să cu vârvu rupt
 3 săciri
 1 sapă
 1 feșnic micu di alamă
 3 pistoli, de în cari unul nu au trecutu în catagrafii
 1 giube di postav roșu dezblănită
 1 giube ghermisātu blănită, fețili di hulpi <...>
 3 taclituri de în cari unu vechi și unu prostu tot vechi
 1 o cațaveică blănită cu oi vechi di postav
 2 lăzî de în cari un(a) vechi
 20 vasă, însă 14 poloboci și o cadă și 3 balerci
 1 caru mari cu o rotă strâcată
 2 cară mici hărbuiti
 1 o șă fără o scară
 1 un plugu cu cotigu⁴³ cu 4 giuguri
 1 o balercă rachiu dișartă

⁴¹ Fierăstrău mic.

⁴² *Spițelnic* – sfredel pentru roți.

⁴³ *Cotig* – partea de dinainte a plugului compusă din cele două roți.

- 1 o dejă
 2 vâtrari, de în cari unul strâcatu
 1 clești di foc
 1 una părechi călămări și di brâu strâcati
 1 un antereu de menaton nou
 2 testemeturi⁴⁴
 1 un moliftelnicu
 1 o manta di aba vechi
 3 cuțite di masă
 5 furculiți
 4 gărafe, 2 albi, 2 negri
 1 un săfeșneșu di eadu dubitu
 1 o chel(i)cică di eadă nedubită
 1 un dârmon⁴⁵
 1 un capătu di căruți legatu cu fer
 2 zarfurici di argintu
 1 un zarfu di alamă
 1 o părechi di tăftali di tăbac sau di alamă
 1 o solniți di farfurii
 1 un felegeu di marmură
 2 tăbliți
 1 profir di căni vechi
 2 părechi mâneri, di în cari una strâcată
 1 răzuș di fer micu
 2 zațuri di căruți
 1 un cercu di rotă di căruță
 2 ciocani di co(a)să
 1 un cântariu mic
 7 lăcăți strâcati
 6 potcovi di cai
 1 perii di ștersu strai
 1 o chelcică di mel negră
 3 lâni di oi albi
 2 chei di oai
 1 un tafturu nigata
 1 un fer de înferatu viti

⁴⁴ Probabil testemeluri.

⁴⁵ *Dârmon, dârmoi* – ciur mare pentru cereale.

- 1 un vălăoș [?]
- 2 părechi feră di cai strâcati
- 1 un fer di hamuri di un cal
- 3 blehuri di cari
- 9 scânduri teiu și ulmu
- 7 putini
- 12 știubei
- 10 orzu merți
- 6 merți grâu
- 1 o părechi hamuri de doi cai cu căpițalili lor
- 3 le(n)guriți <...>
- 26 vedre vin
- 10 merți păpușoi
- 1 o săniuți di doi cai vechi
- 2 talgiri cositoriu
- 2 feră plugu
- 1 o bardă
- 2 tingiri di aramă
- 8 saci cusâți

Aceste viti și strai și ciovei și alti lucruri di sus numiti pre în aceasta ci au a să vindi la mezatu sânt toati și s-au încredințatu cu a noastri iscălituri.

1845 ghenar(ie) 31
 Macsin Motăș, postelnicel
 Tănasă Chiriiac, căpitan.

Ibidem, f. 66r-67r.

4. 1845 ianuarie 12. *Izvod de zestrea Smărândei Motăș. Copie.*

După izvod di zăstri ci au avut Smăranda, soția răposatului postelnicel Ștefan Motăș, însă trecut să arată di la părintili său, potropopol Ștefan ot Negrești, însă:

- No.
- 2 giuncani
- 3 vaci mari a fâta

- 1 scalatie [?] cu față ghermisât ci astăzi sî află
 1 scurteică di postav blănită cu blană di vulpe marginili și
 la spinari cu mâți sălbatică
 3 rochi di citu buni
 1 un șal di înbroaditu di lână
 1 un sfeșnic di alamă mari ci iasti di fați
 1 o părechi chirosti
 1 o căldari mari
 1 o ladă
 6 perini, însă dou mari și 4 mici
 6 lați lăviceri
 1 un oghial înplutu cu bumbac feți di cit
 1 o saltea di citu înplutu cu lână
 2 coți saci di cânipă
 1 un țol mari di lână
 5 prosopi
 8 șarveti
 2 coți di pânză bumbac
 1 feți di masă
 1 feți prostiri di oghial
 2 iconi, însă una mari suflată cu argintu și una mică
 1 una tava mari di aramă
 1 <...> genuchere cucoane
 1 tigai di aramă
 1 linguriți di argint di dulceți

Toati lucrili câte să însămneaz pre izvod, aceasta ce s-au dat zăstri di potropopul Ștefan fiici sali Smăranda [fiici sali] și toati s-au priimit di cătră răposatul postelnicele Ștefan Motăș, soțul dumisali, pentru cari fiind noi starosti, atâtu la logodna, câtu și la primire zăstrilor numitii, și fiind că iasti adevărată precum (am) știut, cu dreptul am iscălitu.

1845 ghenar 12

Iscăliți: căpitan Chirila Pâslă și căpitan Tănasă Chriiac.

În fața dumilorsali iscăliților starosti, că aceasta adevărată s-au încredințat și cu pecetea sâtească și iscălitu căpitan Toader Popa.

5. 1847 iulie 29. *Lista lucrurilor lui Ștefan Motăș vândute la mezat.*

Di pi izvodul di lucrurile cum s-au vândut din avere răposatului postelnicele Ștefan Motăș la târgușoru Negreștii în ființa epitropilor:

<i>Lei</i>	<i>Parale</i>	<i>No.</i>	
920	-	4	boi mari vândut d(umnealui) Ștefan Păsat ot Oșăști
650	-	4	giuncani tiji
362	-	4	giuncănași d(umnealui) Costachi Ioan
232	-	7	mânzați i mânzati d(umnealui) sardar Climint Gore
525	-	35	oi cu trii capri câti 15 lei una, dum(nealui) Grigori Sotirovici
215	20	1	cal negru căpitanului Toader Petrișor
105	-	1	alt cal negru lui Costandin Motăș
465	-	4	epi una a fâta și urmeză la niști bărlădeni
370	-	2	cai roibi dum(nealui) post(elnicelului) Motăș
360	-	12	stupi și 12 știubei
546	-	53	lucruri cari le-au cumpărat numai căpitan Tănasă Chiriiac, însă:

<i>Lei</i>	<i>Par(ale)</i>	<i>No.</i>	
50	-	1	capot roș
39	-	1	giube postav vechiu
70	-	1	giube blănită vechi
26	-	1	antereu
2	15	1	meșină peli
3	20	1	guler cu profiliri di câini
3	20	2	talgiri cositor
1	5	2	tăbliți di mucări
2	-	3	zarfuri
1	5	1	solniți di marmură
1	25	2	paftali alamă

2	5	2	linguriți
2	20	3	cuțâți cu furculiți
-	30	1	sfeșnic stricat alamă
43	-	1	manta
70	-	7	ocă aramă vechi în 4 bucăți
154	-	14	ocă țiji într-o căldăruți di rachiu
10	-		niști hamuri și curăli vechi
1	15	1	tafturi nigata
3	-	3	săciri
5	-	3	ocă lână albă
36	20	1	<...> vechi
16	10		niști mărunțușuri cari sint
			însămnati în izvod câte una
1	10	1	lădiți
546	-	53	
7	-	1	un chistol unui jidov
-	30	2	părechi mucări țiji
2	20	1	coasă la un Ioan Popa
8	30	7	chei di oai mortăciuni
-	32	1	ulcicuți di aramă mică
11	15	6	ocă fer, însă o părechi herî di plug
			și un topor rupt
6	-	6	saci țiji
2	20	1	ladă țiji
1	25		<...>
4791	32	182	

Adică patru mii șapți sute noăzăci și unul lei și triizăci și doi parali cuprind în una sută optzăci și doi bucăți pisti tot.

4971 32

Banii ci s-au dat în mâna epitropilor cu țiduli.

<i>Lei</i>	<i>Par(ale)</i>	<i>No.</i>	
2647	20	1	țidula din (1)845 mart(ie) 3
1195	-	2	țidulă din mart(ie) 22
362	-	3	țidulă din maiu 9
587	12	4	țidulă din (1)846 oc(to)mv(rie) 9
4791	32		

Adică patru mii șapți sute noăzăci și unul lei, triizăci și doi parali cuprind datoriile.

Iscălit: Costachi Ioan, privighetor ocolului

Posleduit, stolnic N. Gheorghiu <m.p.>

Pi întocmai, S. Dănilă <m.p.>

<i>No.</i>	<i>Lei</i>	<i>Parale</i>
2 pistoali, iscălit Costandin Motăș	10	-
1 sâta deasă, iscălit Smaranda Motăș	1	-
1 paniru, iscălit Smaranda Motăș	1	5
1 părechi di dăsagi, iscălit Vasili Pârcălabu	1	25
1 bârneț di pânză, iscălit Chirica Pâslă, însă priimit di d(umnealui) Andoniu di la mini	-	32
1 cevreluți, iscălit Vasili Pârcălabu	1	1
1 ragulă, iscălit Tănasă Chiriiac	-	10
2 cheptini di cheptănat lână, iscălit Tănasă Chiriiac	-	23
2 testameturi, iscălit Andoniu	14	-
1 lăcată Brașov, iscălit Costandin Motăș	3	6
1 dărmoiu rupt, iscălit Tănasă Chiriiac	-	12
1 putinică vechi, iscălit Iordachi Cociu	-	25
1 fer di înferat, iscălit Tănasă Chiriiac	-	6
3 garafi, iscălit Chirila Pâslă	2	-
1 sapă mică, iscălit Tănasă Chiriiac	-	22
1 solniț di lemn di sari, iscălit Motășoai	-	20
1 solniț di chiper, iscălită Motășoai	-	5
1 sfeșnic alamă, iscălit Pârcălabu	2	25
7 putini, iscălit polcovnic Ioan Cătianu	8	-
1 sanie vechi di doi cai	4	-
1 car vechi, iscălit Petrachi Buratiuc	8	20
1 căruți vechi di doi cai, iscălit Gheorghii Pâslă, Iordachi Cociu	8	-
1 car vechiu stricat, iscălit Iordachi Cociu	2	20
18 vasi vechi de vin și di pâni	198	-
1 cadă doagi, iscălit Costandin Motăș	11	-
2 cofiț(i) stricati	-	20
	281	6

Adică dou suti optzeci și unul lei și șasă parali cuprind toati lucrurili vânduti precum mai sus sã arată, cari priimindu-si di cătrã mini di la cumpărătoriu urmiazi a mă încărca în sãmilii epitropiei.

1847 iulii 29

Iscãlit: Tãnasã Chiriiac ci-i epitrop

În ființa me s-au făcut această vânzari,

Iscãlit: Ioan Andonii

Posleduit, stolnic Gheorghiu.

Ibidem, f. 121, 148.

II. AVEREA LUI MAXIM MOTĂȘ

1. 1846 decembrie 7. *Catagrafia averii lui Maxim Motăș.*

Catagrafia averii mișcãtoari și nemișcãtoari rămasã dupã rãposatul postelnicel Macsãm Motăș afarã de documenturi și zãpisã di bani.

2 icoane proaste

1 poalã de icoanã di cit

2 lãzi, dintre cari una stricatã

2 lãdiți pentru hãrtii

1 giube gherminã, fața ruptã, blani di vulpi dinainti și dosu de mâtã

1 giube de postav dizblãnitã

1 giube de postav noaã cu blanã di vulpe

1 ogheal cu fața di cit

1 salti proastã

1 hramu di lãnã cu lãțuri

1 pãslã

2 perini de pãreti cu lãțuri di lãnã

2 lãviceri de lãnã

1 contãși di postav vechi blãnuit cu oae, dinãuntru vulpe

1 cațavelcã di postav di purtat

1 tabla vechi

1 manta di aba albã

- 1 țol di cânipă vechi
 1 pisaltire
 1 pereche di disagi di păr
 3 căldări mari aramă
 1 tava aramă ci să găsăști la căpitan Chirilă Pâslă
 1 tava arama tij
 1 tigate aramă
 1 pereche chirostii
 1 oală aramă
 1 <...> aramă
 1 <...> și o perină noă de șă
 5 peliceli miel, dintri cari 2 sânt albe
 1 părechi forfici di tuns oi
 1 pistol
 1 lighean cu ibricul lui de aramă
 1 <...> aramă
 1 tacâm di oci tiniche
 1 cântari di Brașov di 26 ocă
 2 sfeșnici alamă
 5 farfurii
 1 vătrari di her
 2 bucăți her cuprinzători 2 ocă pol
 2 topoară
 2 cuțitoi
 2 sfredeli
 1 bardă ruptă
 1 clești fier de vatră
 1 frigari⁴⁶
 1 părechi heră di cai
 4 săpi
 3 săceri
 1 a triia parte dintr-un ceun schijă mari
 2 budăi di pus pâni
 57 știubei dișărți
 4 roati di doi boi noă di car mic
 72 scânduri di brad
 11 poloboaci de pus pâni

⁴⁶ *Frigare* – vergea de fier în care se înfige carnea și se frige.

- 1 bute de pus pâine
 4 căzi, însă 2 cu curechi și 2 dișarti
 3 balerci de pâine
 1 balercă pentru rachiu
 1 părechi râșniță
 1 părechi hamuri de doi cai vechi
 2 ciuberi
 2 cară, unu mare, unu mic
 2 dimirlii⁴⁷ di lemnu
 13 merță⁴⁸ orzu
 1 fedelești [?]
 1 putinei di bătut unt
 1 chi(u)ă de făcut păsat
 1 balercă mică pentru oțăt
 1 găleată di mulș oile
 1 plug cu heră cu 4 tănjali și giugul
 1 <...> di her
 3 merță alac⁴⁹
 1 călcători di vie
 4 covăți de frământat pâine
 3 putini cu brânză di vaci
 1 putinică mai mică de unt
 1 puțină di brânză de oi cumpărată di la Glodeni
 7 merță de ovăș
 36 dimirlii săcară
 1 o chili⁵⁰ grâu
 5 merță popușoi în pod
 1 un ciubăr di spălat cămeși
 5 merță popușoi vechi în căsoae, gios socotiti, din cari si
 mănâncă
 20 chili popușoi s-au socotit a fi în coșăru de lângă căsoae plin
 15 chili s-au socotit în acest coșări dișart
 1 în stog grâu din o falce pi trierat
 1 în stog alac din o falce loc nitrierat
 1 în stog săcari di o falce nitrierat

⁴⁷ *Dimerlie* – instrument și unitate de măsură pentru cereale, echivalentul a 21,5 litri.

⁴⁸ *Merță* – măsură pentru cereale de 10 dimirlii, respectiv echivalentul a 215 litri.

⁴⁹ *Alac* – specie de grâu cu bobul mic sau orz de toamnă.

⁵⁰ *Chilă* – unitate de măsură care însuma două merțe, respectiv echivalentul a 430 litri.

1 în clăi și osăbit tot grâu nitrierat
 21 boi bez zăstre
 3 giuncuți
 2 vițai bouți di iasti vară
 2 mânzuți bouți din anul trecut
 1 iapă mari cu mânza
 2 cai tretini
 1 strașnic cal
 31 capre mari
 24 ezi fâtați di iastă vară
 17 edi din iastă vară
 7 grumeți [?] bez măscuroai ci s-au lăsat pentru hrana orfanilor
474, adică patrusuti șaptizăci și patru bucăți fac pisti tot.

În Ruginoasa

1 gireduică pae ca de cinci stânjâni
 1 clăoiu fân
 1 stog fân vechi
 2 stoguri noaă

1 stoguri fân pe partea Chiriecească
 1 stoguri fân pe partea Dărdărească
 1 stoguri în șăsul Buzii vechi

Pe partea Bulbușască

1 stog
 1 gămâlteață
 2 stoguri noaă în Zărul
 1 stog vechi tij
 1 stog nou în Sohodul
 1 stog nou în Heleșteu

15, adică cinsprezăci bucăți pisti tot din cari să mănâncă cu vitile.

*Arătarea pământului ci ari răposatul în Oșăști în posăsâie și
 imaș și suhat.*

Stânjâni

13

Palme

1

ari luată în posăsâie di la Costandachi

Păsat după contractu trecut la opis supt

- no. 23 pân la anul 1850 cu al 2-le contract
supt no. 24
- - partea postelnicelului Gheorghii Petrișor și
căpitan(ului) Tănăsă Chiriac din Ezărul și
Rotarie pân la anul 1850 supt contract
trecut la opis supt no. 29
- 13 - are luată în posăsâie di la Maria
Dărjăroaia cu fii(i) săi Ilie și Ioan suhat
după contractul trecut la opis supt no. 31
- - partea lui Costandachi Păsat din partea
Dărdărească ari luat în posăsâie suhat pe
un an înainte după contract trecut la opis
supt no. 53
- - o a patra parte din partea Bulbășască a lui
Gherasâm Bulbașa după contractul trecut
la opis supt no. 28

*Arătarea pământului ci ari răposat(ul) Macsâm Motăș după
documenturi.*

Stânjâni

- 43 adecă patruzăci și trii stânjâni în Ruginoasa în câmpu,
bez în păduri înpresorată de casa răposatului ban aga
Scarlat Donici și afari de 12 stânjâni, adică doisprezăci
stânjâni, ci s-au lăsat zăstri fiului răposatului numit Ioan,
cari ari a-și stăpâni la un loc pe din gios
- 20 adică doăzăci stânjâni în hotaru Chetrestii și pol
pogon vie roditoari, însă stânjâni arătrați, afară de vie,
sânt supuși pe doi ani de acum înainte dispoziți(i) fratilui
răposatului pentru grijile și dezgroparea la trii ani a
maicii lor după testamentul din 1844 ghenar 13
înformaluit și de giudecătoriia Vasluiului supt no. 2

Osăbit are părți de pământ nealeasă din aceloralanți răzăși în
hotarul Tătărăni, Uncești după documenturi și în hotarele Coșăști și
Gârceni di pe soția răposatului ce întâiu, anume Paraschiva.

Adunare

- 61 bucăți, adică șasăzăci una bucăți documenturi și alti
hârtii

- 81 adică optuzăci și una bucăți zapisă și alti înscrisuri precum acum să arată
- 474 adică patrusuti șaptizăci și patru bucăți aflată din pojijia casăi cu vitili aflată afară de zăstri
- 15 adică cinsprezăci stoguri fân cu o girezi cu posăsăie pământului arătati în dos
- pământul de proprietate a răposatului Macsim Motăș arătat mai sus.

No. Ani Luni

- 82 1846 deche(mvrie) 7, înscrisul supt Tănasă Chiriiac de doâmii șazăci lei
- 83 fără let, cu numi de 20 bucăți izvoadi, vechi și noă, cuprinzătoari a feluri de datorii.

Catagrafie de fațe fiindu-să de față cu gios iscăliți rudeni, atât a răposatului postelnicel Macsim Motăș, cât și a soției sale Catrina, fără vreo abatire adiverim cu a noastră iscălituri

(1)846 dechem(vrie) 7

Gheorghii Motăș <m.p.>

Andriii preot, frati cu soție răposatului <m.p.>

Catrina Motăș, născută Strebeiu <m.p.>

Ion sin Macsim Motăș <m.p.>

Grigori <...>

Ibidem, dosar 260, f. 11r-12v.

2. 1846 decembrie 7. *Izvod de zestrea Catrinei Motăș, cea de-a doua soție a lui Maxim Motăș.*

Arătari anumi zăstriei ce au avut-o di la părinți postelniceasa Catrina Motăș, născută Strebei, după o mărturie în lipsa izvodului.

4 boi, adică patru boi

4 vaci, adică patru vaci, dintri cari una starpă

1 una vacă, în loc de cal

30 matci, adică triizăci matci stupi

20 oi, adică doozăci oi

6 perini di cap, adică 2 mari și 4 mici
 1 oghial di cit
 1 salti cu lână, fața de cit
 10 lăviceri
 2 țoluri di lână di patruzăci coți
 30 coți saci cânipă
 20 coți țol cânipă
 30 coți saci cânipă
 1 pâslă de așternut
 1 ham cu lațuri di lână
 4 perini di păreti cu lațuri di lână
 1 ladă cu pânzuri, prosoapi și șărviti
 1 tacâm di masă
 1 căldari aramă di doaă cofe apă
 1 tingiri di tocat
 1 tava aramă
 1 maloti di ghirmisât cu hulpi
 1 cațaveică <...> ghirmisât(ă) cu hulpi blănită
 1 scurteică di ghirmisât cu cacom⁵¹
 5 rochii di cit
 Și moșie frățască cu parte din livezi din hotaru Băleștilor.

178, adică una sută șaptezăci și optu bucăți fac pisti tot zăstri pomenit mai sus la căsătorie, din care lipsăsc celi anumi arătați mai gios, însă:

4 matci stupi
 20 oi
 1 salti
 2 lăviceri
 1 țol de lână
 30 coți di lână
 15 coți saci
 1 tacâm mari
 1 tava aramă
 3 rochii di cit
 78, adică șaptezăci și optu bucăți coprink lipsurili arătați.

⁵¹ Blană albă, scumpă.

Adunare

178, adică una sută șaptezăci și opt bucăți cuprind lucrurile ci au avut zăstri la căsătorii

78, adică șaptezăci și opt bucăți lipsăsc precum anumi să arată.

Catagrafie di față făcându-să di față cu gios iscăliți rudeni atât a răposatului postelnice Macsâm Motăș, cât și a soții sali Catrina, fără vreo abatiri, adiverim cu a noastri iscălituri.

(1)846 dechemvrie 7

Andrii preot, frati cu soție răp(osatului) <m.p.>

Gheorghii Motăș <m.p.>

Eu, Catrina Motăș, născută Strebei <m.p.>

Grigori <...>

Ion sin Macsim Motăș <m.p.>

Ibidem, f. 13v-14r.

3. 1847 mai 30. *Hotărâre împuțernicită de privighetorul ocolului Stemnicului, prin care sunt desemnați epitropii averii orfanilor lui Maxim Motăș.*

Noi, supt iscăliții sfatului familiei casăi răposatului Macsâmu Motăș, adunându-ni dumnealui privighetoriul ocolului Stemnicului în sat Oșăștii, după poronca cinstitei isprăvniciei supt no. 1010, potrivit ceririi localii giudecătorii pentru alegire di epitropi pi averi rămasă orfanilor pominitului postelnice, după catagrafie făcută di la fața locului di dumnealui cinovnic isprăvniciei, Costachi Dimitriu, primită și di cătră giudecătorii, noi am socotit mai distoinici di a fi epitropi pi această averi a orfanilor pi dumnealui Gheorghii Motăș și Mihalachi Motăș, postelnice, frați cu răposatul, priimindu-să și di cătră numiții epitropi și catagrafie făcută di toată avere în no. di opt fili clipisată, șrunuită, adiverită și di dumnealui privighetoriul Stemnicului supt iscălitura și puneri peceții ocolului.

1847 maiu 30

Gheorghii Motăș <m.p.>

Mihalachi Motăș <m.p.>

Neculai Motăș, vel căpitan <m.p.>

Ștefan Motăș <m.p.>

Ion sâ postelnicel Macsâm Motăș <m.p.>

Gheorghî sâ Vasâli Motăș <m.p.>

Ion Motăș <m.p.>

Privighitor di ocol Stemnicului.

Fați fiind și supt iscălitul la facire di epitropi după noi fiind acest act fiind întocmai și adiverit supt drepti a sali iscălituri, s-au întărit pi formă. Grigori Bobunescu <m.p.>

No. 194

L. S.

1847 maiu 30

Ibidem, f. 50.